

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur 2 juni – 13:00 uur 3 juni

(OCW) | Met input van JenV, VWS, BZK, BZ, FIN, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie.

10.2e

Samenvatting

- Veel kranten besteden ook vandaag nog aandacht aan het antiracismeprotest op de dam en de kritiek op burgemeester Halsema. De 'politieke invalshoek' (wat betekent het voor de positie van Halsema?) krijgt meer aandacht dan de 'gezonds-invalshoek' (gaat dit leiden tot een nieuwe uitbraak?).
- Uit nieuw bloedonderzoek naar groepsimmunitet in Nederland blijkt dat ongeveer 5,5 procent van de bloeddonoren inmiddels antistoffen tegen het coronavirus heeft ontwikkeld.
- Media blikken vooruit op de persconferentie vanavond waarbij de verwachting is dat de MP zal aankondigen dat we binnenkort weer in Europa op vakantie kunnen en duidelijkheid zal geven over het basisonderwijs.
- Planbureaus zeggen in een advies aan het kabinet dat thuiswerken en thuisonderwijs de druk op het OV kan verminderen.
- Veel aandacht voor de GGD-testlijn. Media schrijven dat de telefoon daar 'roodgloeiend' staat. Woensdagochtend meldt de GGD dat er via het landelijke afsprakennummer voor een coronatest al bijna 16.000 afspraken zijn gemaakt.
- De nertsenfokkerijen waar het coronavirus is vastgesteld worden geruimd. Het gaat om zes bedrijven met acht locaties die allemaal in Noord-Brabant staan.
- Uit een onderzoek door KBO-PCOB blijkt dat een derde van de ouderen verwacht dat ze meer negatieve gevoelens zullen krijgen in de zomer als gevolg van de crisis.

Karakterisering berichtgeving

- Bijna alle landelijke dagbladen openen vandaag met het antiracismeprotest op de Dam en noemen de demonstratie op het Haagse Malieveld als voorbeeld van hoe het wel kan. De kranten gaan in kritische reportages en reconstructies in op wat er misging bij het protest op de dam.
- Volgens de Telegraaf is er 'snoeiharde kritiek op de Amsterdamse burgemeester, van links tot rechts'. De Volkskrant vraagt zich in een reconstructie af waarom Halsema werd 'overdonderd' door het aantal demonstranten en of de demonstratie een nieuwe uitbraak kan veroorzaken.
- AD opent als enige niet met de demonstraties maar met een onderzoek naar groepsimmunitet in Nederland ('Trage groei immuniteit Corona). Uit een nieuw bloedonderzoek blijkt dat ongeveer 5,5 procent van de Nederlandse bloeddonoren antistoffen tegen het coronavirus heeft ontwikkeld.
- Verschillende media blikken alvast vooruit op de persconferentie vanavond waarbij de verwachting is dat de MP zal aankondigen dat we binnenkort weer in Europa op vakantie kunnen (Telegraaf: 'Code oranje of koffers pakken?').
- Ook denken media dat het kabinet vanavond duidelijkheid gaat geven over het volledig openen van basisscholen volgende week.
- Veel media berichten ook over de heropening van de middelbare scholen. Deze is volgens planning verlopen. Wel blijft het handhaven van de 1,5 meter soms lastig.
- RTL Nieuws gaat in op de oproep van de MP aan jongeren om mee te denken over de toekomst. Bij scholierenorganisatie LAKS kwamen ruim 100 ideeën binnen voor een samenleving na corona. Maar de jongeren willen meer zijn dan alleen een groep met leuke plannen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Identiteiten

- GGD Gelderland-Zuid test deze week 240 medewerkers van fruitbedrijven Fruitmasters uit Geldermalsen en Vogelaar-Vredehof uit Enspijk. Vorige week zijn daar zeker 13 mensen besmet met corona na onderlinge contacten.
- Bij vleesverwerker Vion in Boxtel zijn 18 van de 105 medewerkers besmet met corona, zo meldt de GGD.

Schade

- Volgens de NVVK zullen schuldhulpverleners zeker 30% meer hulpvragen krijgen in 2020 dan in 2019.
- Op social media is de berichtgeving over TOZO weer toegenomen. Het sentiment is overwegend negatief. Een deel van de zelfstandige ondernemers verwacht serieuze financiële problemen.
- Uit een enquête van de Kamer van Koophandel blijkt dat ongeveer 70% van de bedrijven verwacht de coronacrisis te overleven. Ongeveer 10% denkt door de coronacrisis om te vallen. In de detailhandel en de cultuur- en horecasector is men minder positief. Hier denkt 60% de crisis te overleven.
- Cees Slager van HISWA-RECRON verwacht dat de recreatiesector dit jaar een omzetverlies van 35 tot 40% zal lijden.

Scenario's

- Ernst Kuipers noemt de kans dat er een van de aanwezigen op de Dam besmet was "reëel" en daarmee ook de kans anderen te besmetten.

Informatiebehoefte

- Bij het RIVM komen vragen binnen die al langer bij mensen spelen: is ventilatie belangrijk voor de bestrijding van het virus? Kun je een tweede keer besmet raken? Kan ik het virus krijgen van besmet eten?
- Media melden dat het enorm druk is bij de GGD-testtelefoon. Maandag zijn er 323.000 telefoontjes binnengekomen. Bellers moesten worden afgehouden om te voorkomen dat de lijn platging.
- Ook Rijksoverheid krijgt veelal vragen binnen die langer spelen bij mensen: wanneer kan ik weer naar de dagbesteding? Tot wanneer moet je mondkapjes dragen in het OV? Mag mijn LAT-relatie langskomen? Mag je nu weer met 3 mensen in een auto zitten?
- Op social media vragen verschillende mensen zich af waarom de reisadviezen voor Italië en Spanje naar geel gaan terwijl dat van Turkije op oranje blijft staan.
- De VO-raad vraagt het kabinet om duidelijkheid te verschaffen over het te verwachten corona-regime in het voortgezet onderwijs na de zomervakantie.
- Welke thuiswerkkosten mag je declareren en draai je straks zelf op voor het verplichte mondkapje in het openbaar vervoer als je naar je werk gaat?

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Algemeen publiek

- Woensdagochtend meldt de GGD dat er via het landelijke afsprakennummer voor een coronatest al bijna 16.000 afspraken zijn gemaakt. Er zijn intussen bijna 9.600 tests afgenomen en 94 mensen positief bevonden.

Wetgeving

- Media buigen zich over de discussie over grondrechten versus gezondheidsmaatregelen. Het grondrecht van de vrijheid van demonstratie botst nu met de noodzaak het virus te beteugelen.

Onderwijs

- In het voortgezet onderwijs nemen scholen veel maatregelen om de 1,5 meter te handhaven: eenrichtingsverkeer, desinfecteren van de handen en tafels, geen kluisjes en geen kantine.

Evenementen en sport

- Twintig kopstukken uit de Nederlandse congressector willen het vertrouwen van bezoekers en overheid winnen. Zij hopen daarmee weer veilig zakelijke evenementen te kunnen organiseren in coronatijd.

Financiën

- Als het coronavirus tot een langer durende recessie leidt, dreigt het gevaar van een nieuwe eurocrisis. In zo'n scenario lopen de schulden bij bedrijven, banken en overheden zo hoog op dat ze moeilijk beheersbaar zijn. Tot die conclusie komt het CPB in de gisteren verschenen Risicorapportage Financiële Markten.

Economie en bedrijfsleven

- Koninklijke Horeca Nederland wil ondernemers helpen om hun coronaboete aan te vechten. Die oproep doet hij na de demonstratie op de Dam. "Het voelt, zeker na maandag, als onrecht".
- Volgens de planbureaus PBL, CPB en SCP moeten we nog zo veel mogelijk thuis werken. Dit scheelt volgens de planbureaus 20% tot 25% drukte in de trein. Volgens de planbureaus kan het thuiswerkers en leerlingen worden toegestaan om één dag in de week naar kantoor of school te komen, aangezien de risico's dan beperkt blijven.
- Jeroen Jansen (De Volkskrant) pleit ervoor om niet de 1,5 metersamenleving, maar de welzijnseconomie te propageren, en de strijd aan te gaan met overgewicht en roken om ons immuunsysteem te versterken.
- Ook bij de grootste Vion-slachterij van Nederland, in Boxtel, blijkt een aanzienlijk deel van de medewerkers besmet met het coronavirus. Desondanks blijft de vleesverwerker, in afstemming met de GGD, voorlopig open. De productie gaat wel omlaag. Het slachthuis van Van Rooi Meat in Helmond blijft twee weken langer dicht. Door de sluiting valt hier een groot deel van de slachtcapaciteit weg waardoor dieren verdeeld moeten worden over verschillende slachterijen. Dit kan voor veel problemen zorgen volgens de slachterij.
- De nertsenfokkerijen waar het coronavirus is vastgesteld worden geruimd. Het gaat om zes bedrijven met acht locaties die allemaal in Noord-Brabant staan.

Telecommunicatie

- Vanuit de Tweede Kamer is er veel kritiek over de noodwet zendmastdata van staatssecretaris Keijzer. Frank Futselaar van de SP heeft twijfels over het doel van de noodwet. Kathalijne Buitenweg (GroenLinks) wil weten wat de toegevoegde waarde is van het gebruik van deze data. "Welke conclusies kun je uit de gegevens trekken?"

Arbeidsmarkt

- Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), het Centraal Planbureau (CPB) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) zeggen in een advies aan het kabinet dat als mensen gedeeltelijk vanuit huis blijven werken of onderwijs volgen en er niet onnodig op uit trekken, het de druk op het openbaar vervoer kan verminderen. Ook het stimuleren van de fiets en de aanleg van extra fietspaden kan voorkomen dat bussen, trams, metro's en treinen te vol raken.
- Werknemers van tientallen bedrijven hebben aangeklopt bij het meldpunt Vakantiegeld van vakbond CNV.
- Steeds meer werknemers maken gebruik van een loopbaancoach. Nu er meer ontslagen vallen verschuift de behoefte van 'hulp bij stress' naar 'loopbaancoaching'.

Justitie en Veiligheid

- In diverse steden (o.a. de vier grote steden) delen boa's geen boetes uit. Ze houden het bij waarschuwingen. De actie is volgens de bonden een 'waarschuwing aan het adres van minister Grapperhaus' in aanloop naar het gesprek dat zij donderdag met hem hebben over het bewapenen van boa's.

Koninkrijksrelaties

- Sint-Maarten versoepelt steeds meer de coronamaatregelen en laat weer schepen en vliegtuigen toe.

Buitenland

- De epidemioloog en architect achter de omstreden Zweedse corona-aanpak zegt dat er in zijn land meer had moeten worden gedaan om het virus aan het begin van de uitbraak te beteugelen.
- Fransen kunnen een nieuwe corona-app downloaden. Gebruikers krijgen een waarschuwing als ze meer dan 15 minuten in de buurt zijn geweest van iemand die positief is getest.

Reizen

- Verschillende nieuwsbronnen melden dat de reisadviezen voor een aantal, met name Europese, landen per 15 juni van oranje naar geel gaan. Denemarken, Griekenland, het VK, Marokko en Turkije worden genoemd als landen die hun eigen restricties nog niet opheffen waardoor de reisadviezen op oranje blijven staan.
- De Telegraaf schrijft dat het reisadvies van BZ als advies geldt en op zichzelf geen juridische betekenis heeft. Reisverzekeraars gebruiken het echter wel als leidraad. Bij code oranje en rood keren ze niet uit, aldus De Telegraaf.
- Uit onderzoek van TUI zou blijken dat 68 procent van de Nederlanders graag nog deze zomer op vakantie naar het buitenland wil, het liefst in Europa en met voorkeur voor Spanje en Griekenland (NOS).

- NRC behandelt in de rubriek De Kwestie de vraag of het verstandig is een vakantie te boeken terwijl de kans op het opleven van het coronavirus nog steeds aanwezig is. Volgens NRC zullen reisverzekeraars bij een oranje reisadvies geen of nauwelijks op reis gemaakte kosten dekken.

Luchtvaart en openbaar vervoer

- De twee grootste luchtvaartmaatschappijen op Schiphol, KLM en EasyJet, willen hun activiteiten in juli en augustus snel opvoeren. Ze sluiten daarmee aan op de versoepeling van het Nederlandse reisadvies voor veel Europese landen vanaf 15 juni, waar het kabinet naar verwachting woensdag mee komt
- De Rotterdamse vervoerder RET gaat drieduizend deelfietsen en -scooters inzetten om te voorkomen dat het te druk wordt in het ov.

Betekenisgeving

Wetgeving

- Er is felle kritiek vanuit de media en politiek op burgemeester Halsema. Ze heeft niet alleen de opkomst van de demonstratie op de Dam compleet onderschat ze heeft ook geen enkele poging gedaan om de demonstranten op te roepen zich te verspreiden. Dat had gekund zonder escalerend politieoptreden, zeggen haar critici.
- In een brief aan de gemeenteraad dinsdagavond schrijft Halsema dat ze de demonstratie op de Dam met kennis van nu zou hebben verplaatst: "Als de driehoek informatie had gehad waaruit zou blijken dat er meer mensen naar de demonstratie op de Dam zouden komen, hadden we vanzelfsprekend maatregelen getroffen".

Onderwijs

- De heropening van de scholen is rustig en volgens plan verlopen. Dit blijkt uit reportages die verschillende kranten hebben gemaakt op verschillende scholen. Wel blijft het handhaven van de 1,5 meter soms lastig.

Milieu

- Uit onderzoek blijkt dat door de coronacrisis de CO2-uitstoot dit jaar naar schatting met 4 tot 7 procent afgenomen is. De daling zal met minimaal hetzelfde percentage moeten doorzetten als we de mondiale temperatuurstijging onder de afgesproken 1,5 graden willen houden.

Economische gevolgen

- Koninklijke Horeca Nederland wil ondernemers helpen om hun coronaboete aan te vechten. Die oproep doet hij na de demonstratie op de Dam.
- Nu afgelopen weekend op nog eens op drie Brabantse nertsenhouders coronabesmettingen zijn geconstateerd is het wat driekwart van de deelnemers aan de Stelling van de Dag betreft tijd om over te gaan tot het ruimen van besmette bedrijven. De meeste respondenten maken zich zorgen over het toenemend aantal besmettingen.

Arbeidsmarkt

- Omdat bedrijven vanwege de coronacrisis veel van hun tijdelijke werknemers op straat zetten, wordt de druk op personeel met een vast contract groter.
- Driekwart van de thuiswerkers is tevreden met de nieuwe werksituatie en kan daar goed mee omgaan. Dit meldt onderzoeksbureau Flycatcher op basis van een onderzoek onder 1500 Nederlanders.

Sociaal

- Hoogleraar ouderengeneeskunde Jos Schols pleit er in De Telegraaf voor om terug te gaan naar ons 'vertrouwde bestaan' en daarin zo goed mogelijk om te gaan met rampen en crises. Hij stoort zich aan termen als 'het nieuwe normaal' en stelt dat de mens niet is gemaakt voor een 'anderhalvemetersamenleving' zonder nauw sociaal en fysiek contact.

Wie is getroffen? (1^e ring)

- Nederlanders die overleden zijn

Wie is betrokken? (2^e ring)

- Familie, vrienden,

Wie voelt zich betrokken? (3^e ring)

- Actieve burgers die zich (o.a. op

- aan COVID-19
- Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19
  - Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen
  - Bedrijven die getroffen worden door de gevolgen van het virus of door de maatregelen.
  - Nederlanders die door coronamaatregelen niet vanuit het buitenland naar Nederland kunnen reizen.
  - Nederlandse en internationale bedrijfsleven
- omwonenden van getroffen Nederlanders
- Werknemers en klanten van getroffen bedrijven
  - Zorginstellingen en personeel
  - Organisaties met getroffen medewerkers/studenten
  - Familie van Nederlanders die vanwege het coronavirus gestrand zijn in het buitenland
  - Reisorganisaties en luchtvaartmaatschappijen
- sociale media) zorgen maken over het virus
- Algemeen publiek
  - Politici